

Research Paper

Evaluation the factors affecting the sense of belonging to a place with the happy city approach the Case study of Urmia metropolis

Somayeh Zeynalabedinzadeh ^a , Bakhtyar Ezatpanah ^a , Karim Hosseinzadeh Dalir ^a

^a. Department of Geography and Urban Planning, Marand Branch, Islamic Azad University, Marand, Iran
(Corresponding Author) **Email:** ezatpanah@marandiau.ac.ir

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

*Sense of place,
Happy city,
Happy city indicators,
Urmia city.*

Today, the evolution and development of cities have made plans to improve the quality of life and the vitality of citizens inevitable. In the meantime, numerous challenges such as increasing population density, increasing air pollution, creating and deepening the level of inequality in cities, poverty, mental problems of citizens, etc. have caused an important requirement under the title of "happy city" and "having cheerful citizens" has been proposed. to be The purpose of this article is to investigate and gain a basic understanding of the status of factors that are effective in realizing a happy city and increasing the sense of place belonging in Urmia city. To achieve this goal, by using the library and survey (field) method in data collection and also by using the researcher's questionnaire; Several 384 citizens living in Urmia city were evaluated and investigated. The sampling method in this research was the multi-level spatial method. The collected statistical data were analyzed through factor loading techniques, regression analysis and path analysis. The results obtained from factor loading analysis showed that economic sub-indicators as well as socio-behavioral sub-indices and as a result, indicators related to the economic environment and socio-behavioral environment have a greater contribution in explaining the amount of factors affecting the sense of belonging to a place with the Happy City approach in They have the city of Urmia. Also, the results of the regression analysis show that the sense of belonging to the place with the happy city approach in Urmia city has the highest correlation with indicators related to the economic-economic, social-behavioural and physical-spatial environment.

Received:

27 March 2023

Received in revised form:

11 June 2023

Accepted:

2 July 2023

Available online:

1 August 2023

pp. 21-37

Citation: Zeynalabedinzadeh, S., Ezatpanah, B., & Hosseinzadeh Dalir, K. (2023). Explaining the factors affecting the sense of belonging to a place with the happy city approach the Case study of Urmia metropolis. *Journal of Sustainable City*, 6 (2), 21-37.

 <http://doi.org/10.22034/JSC.2023.375310.1672>

© The Author(s)

Publisher: Iranian Geography and Urban Planning Association.

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Today, having a happy city has become one of the main reasons for urban management systems, especially in developed countries. Hence, urban planners try to study the impact of urban spaces on residents in order to have a lively and happy city. Because urban environments can strengthen the positive feelings and mental health of citizens. It is as if happiness is a phenomenon that fades with the passage of time in Iran, and this requires attention to the discussion of social vitality and happiness. It seems that in addition to the social economic factors influencing the low vitality and happiness of Iran, today one of the factors that have the greatest impact on the vitality and happiness of cities and citizens compared to the past few decades, are physical factors (urban spaces).. Due to the rapid population growth and the expansion of cities as well as traffic, visual pollution, unavailability of services, lack of public spaces suitable for recreation, lack of social connections, lack of suitable sidewalks, and overall lack of population-attracting spaces and real functional urban spaces (Happy City) have lost themselves. In such a way that the lack of vitality and feeling of happiness in urban places and spaces is considered as one of the basic challenges of contemporary urban planners and designers in Iran. The problem is that the metropolis of Urmia is not free from these problems and may face more challenges and problems. According to the studies conducted in this field in Urmia, this city has a lower level of vitality than other cities in Iran. Conducting this research can present the state of happiness and the factors affecting it in the city of Urmia and the extent of the effect and importance of each, the important factors and variables affecting happiness and the factors affecting the sense of place in the city of Urmia. Because this research is considered as part of applied-field research in terms of its purpose, it can be applied in urban management systems of Urmia.

Methodology

In terms of its purpose, this research is

considered a part of field-applied research; Because its results can be applied in urban management systems. To extract the data used in this section, the statistics and information of the Statistics Center as well as the reports of the Welfare Organization, the Imam Khomeini Relief Committee, the Management and Planning Organization of the Province and the Municipality of the author's calculations and studies were used. In this research, by designing a questionnaire and determining the sample size and other methodological factors, correlation and regression statistical methods were used in the SPSS software environment for data analysis.

Results and discussion

The results obtained from the application of regression analysis have been used to investigate the correlation between the dependent variable (sense of belonging to a place in Urmia city) and independent variables (factors affecting the sense of belonging to a place with the Shad Shahr approach). The sense of belonging to an urban place in In order to realize a happy city, it depends a lot on the changes and economic development and the organization of living conditions, social relations and collective actions of citizens, as well as the organization of the landscape and body of the city. If we can pay attention and plan the indicators and facilities, economic-economic flows and limitations, social conditions as well as landscape and physical conditions of different areas of Urmia city, the realization of the happy city will not be far from the expectation.

After determining the degree of correlation between citizens' sense of spatial belonging and physical-spatial, economic-living, environmental and bio-ecological, social-behavioral, security, administrative-political, religious-psychological factors or environment (dimensions) related to the realization of a happy city; Using the method of path analysis, the extent and manner of the impact of each of these factors on increasing the sense of belonging to the place of the citizens and the realization of the happy city in Urmia have been investigated.

Conclusion

According to the statements of the citizens of Urmia, the income status of the citizens, including their satisfaction with their income, the level of purchasing power and provision of the basic needs of the citizens, the degree of proportionality between the income status and living expenses (housing, food, etc.) and related concerns. By providing for citizens' health and treatment costs, having savings to meet the needs of life in the future, the balance in the distribution of wealth and the absence of class gaps between the members of the society and the place of residence, the degree of flexibility of the economy of the city of residence against economic crises and accidents, the unemployment situation and Inflation in the place of residence of citizens in the last few years, as well as factors related to the employment status of citizens, including the level of satisfaction with job stability, the level of job security, and the level of satisfaction with one's job have a significant impact on realizing a happy city and increasing their sense of place.

The results of applying regression analysis to investigate the correlation between the dependent variable (sense of belonging to a place in Urmia city) and independent variables (factors affecting the sense of belonging to a place with the Shad Shahr approach) showed that the highest amount

of factors affecting the sense of belonging to a place With the happy city approach, it was economic-economic ($R^2=0.662$), social-behavioral ($R^2=0.659$) and physical-spatial ($R^2=0.654$) indicators.

The results of the multivariate regression analysis model and the path analysis also showed that the sense of belonging to the place with the approach of realizing the happy city has a significant correlation with economic ($R^2=0.536$) and social indicators ($R^2=0.502$) and in other words, the sense of belonging to A place with the approach of realizing a happy city in Urmia; It has a high and significant dependence on the economic-economic status of the citizens as well as the developments and development of social relations.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر حس تعلق مکانی با رویکرد شهر شاد مطالعه موردی: کلان‌شهر ارومیه

سمیه زین‌العابدین زاده^۱، بختیار عزت پناه^۲ ✉، کریم حسین زاده دلیر^۳

۱- گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران

۲- نویسنده مسئول، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران. Email: ezatpanah@marandiau.ac.ir

۳- گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>واژگان کلیدی: حس تعلق مکانی، شهر شاد، شاخص‌های شهر شاد، شهر ارومیه</p>	<p>امروزه، تکامل و توسعه شهرها، برنامه‌ریزی برای ارتقاء کیفیت زیست و ارتقای نشاط شهروندان را اجتناب‌ناپذیر نموده است. در این بین چالش‌های متعدد همانند افزایش تراکم جمعیت، افزایش میزان آلودگی هوا، ایجاد و تعمیق میزان نابرابری در شهرها، فقر، مشکلات روانی شهروندان و... باعث آن شده که الزامی مهم تحت عنوان «شهر شاد» و «داشتن شهروندان با نشاط» مطرح شود. نوشتار حاضر در پی آن است که با هدف بررسی و شناخت پایه‌ای بر وضعیت عوامل مؤثر در تحقق شهر شاد و افزایش حس تعلق مکانی در شهر ارومیه بپردازد. برای وصول بدین هدف، با استفاده از روش کتابخانه‌ای و پیمایشی (میدانی) در جمع‌آوری داده‌ها و همچنین با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته؛ تعداد ۳۸۴ نفر از شهروندان ساکن در شهر ارومیه، مورد ارزیابی و بررسی قرار گرفتند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، روش فضایی چند سطحی بود. داده‌های آماری جمع‌آوری شده، از طریق تکنیک‌های بار عاملی، تحلیل رگرسیونی و همچنین تحلیل مسیر، تجزیه و تحلیل گردید. نتایج به دست آمده از تحلیل بار عاملی نشان داد که زیر شاخص‌های اقتصادی و همچنین زیر شاخص‌های اجتماعی-رفتاری بوده و در نتیجه، شاخص‌های مربوط به محیط اقتصادی و محیط اجتماعی-رفتاری سهم بیشتری در تبیین میزان عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد در شهر ارومیه دارند. همچنین نتایج تحلیل رگرسیونی مبین این نکته است که حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد در شهر ارومیه با شاخص‌های مربوط به محیط اقتصادی-معیشتی، اجتماعی-رفتاری و کالبدی-فضایی بیشترین مقدار همبستگی را دارند.</p>
<p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۰۷</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۳/۲۱</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۱۱</p> <p>تاریخ چاپ: ۱۴۰۲/۰۵/۱۰</p> <p>صص. ۲۱-۳۷</p>	

استناد: زین‌العابدین زاده، سمیه؛ عزت پناه، بختیار و حسین‌زاده دلیر، کریم. (۱۴۰۲). تبیین مؤلفه‌های مؤثر بر حس تعلق مکانی با رویکرد شهر شاد مطالعه موردی: کلان‌شهر ارومیه. *مجله شهر پایدار*، ۶ (۲)، ۲۱-۳۷.

<http://doi.org/10.22034/JSC.2023.375310.1672>

مقدمه

مفهوم شادی و تحقق آن در بین شهروندان و شهر، یکی از مفاهیم کلیدی در بحث توسعه پایدار بوده و از سال ۲۰۰۰ بر تحقق آن در عرصه فضاهای شهری در عرصه بین‌المللی طرح گردید. پیش‌فرض عملیاتی شدن این مفهوم در عرصه شهر بر این استوار بود که اگر شهروندان در یک شهر و عرصه مکانی، احساس شادی نکنند، در این صورت نمی‌توان آن شهر و جامعه را توسعه‌یافته در نظر گرفت. چنین رویکرد و دیدگاهی به مفهوم شادی در شهر و تحقق آن در اجتماع شهری، بیانگر اهمیت این مفهوم در عرصه بین‌المللی بوده و بر مبنای همین دیدگاه نیز بازتعریف و بازتولید شادی و نشاط در شهر و عملیاتی‌سازی آن در فضاهای شهری و در بین شهروندان (نه صرفاً تولید ثروت بیشتر در شهر)، از اولویتهای و اهداف مهم دولت‌ها، تصمیم‌سازان، تصمیم‌گیران و مدیران شهری بشمار می‌آید (Veenhoven, 2017: 2).

بر اساس پیش‌بینی‌های صورت گرفته توسط سازمان ملل متحد که در سال ۲۰۱۰ انجام شده است، حدود ۸۶ درصد از جمعیت جهان در افق سال ۲۰۵۰ شهرنشین خواهند بود. همچنین با در نظر داشتن این واقع که زمان بیشتر شهروندان در این اجتماعات انسانی (شهر، عرصه‌ها و فضاهای مختلف کارکردی آن) سپری خواهد شد، لذا ضرورت شکل‌گیری محیط شهری سرزنده و پویا آشکار شده و در این فرآیند چالش‌های موجود در تحقق شادی شهر و مسائل و موانع در توسعه و باز تولید آن در اجتماعات شهری مطرح می‌شود. در یک ارتباط دو سویه بین مفاهیم شادی و پایداری؛ نشاط شهری موجب افزایش مؤلفه‌های توسعه اجتماعی (همانند افزایش حس تعلق اجتماعی، ارتقای ارتباطات بین شهروندان، افزایش میزان رضایت از زندگی در بین شهروندان، افزایش انگیزه و ...) و همچنین توسعه اقتصادی شده و شهر را به سمت توسعه پایدار حرکت خواهد داد و برعکس، به هر میزان پایداری اجتماعات شهری افزایش یابد زمینه‌های افزایش نشاط شهری تقویت می‌گردد (Montgomery, 2013: 87). بر این مبناست که پیگیری برنامه‌های مرتبط با تحقق شهر شاد، یکی از محوری‌ترین راهبردهای سیستم‌های مدیریت شهری، در کشورهای با درجه توسعه‌یافتگی زیاد، مطرح شده است.

بررسی و سنجش میزان نشاط شهری در ایران نیز بیانگر این است وضعیت نشاط در ایران روندی نزولی داشته و رتبه ایران از نظر میزان دارا بودن نشاط شهری در سال ۲۰۲۰ در بین ۱۵۳ کشور بررسی شده، ایران رتبه ۱۱۸ را کسب کرده است. بررسی آمارهای مربوط به نشاط شهری در ایران بیانگر این است که مفهوم نشاط و نشاط شهری با گذشت زمان به دلایل مختلفی چون ضعف در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی کم‌رنگ‌تر شده و میزان نیاز در این زمینه از طریق برنامه‌ریزی و بازآفرینی کالبدی در شهرها، بیشتر احساس می‌شود.

مقایسه تطبیقی بر اساس مطالعاتی که در خصوص تحقق شهر شاد انجام شده است، نشان می‌دهد که شهر ارومیه در مقایسه با سایر شهرهای ایران، درجه پایین‌تری از برخورداری را در بین سایر شهرها دارد. شواهد نشان می‌دهد که کلان‌شهر ارومیه برای تحقق نشاط شهری، با مسائل عدیده‌ای در زمینه‌های کالبدی و محیط شهری، شرایط زیست‌محیطی، ناکارآمدی‌های مرتبط با مدیریت شهری، چالش‌های عمده در زمینه ارتباطات شهروندان و زمینه‌های نابرابری اجتماعی شهروندان مواجه می‌باشد. همچنین شاهد چالش‌های زیادی در زمینه مؤلفه‌های اقتصادی، اوضاع معیشتی شهروندان، قدرت خرید و... هستیم که با در نظر گرفتن روند افزایش جمعیت شهری موجب تنزیل در برخورداری از مؤلفه‌های نشاط شهری و در نتیجه کاهش حس تعلق به مکان در بین شهروندان می‌شود. حاکمیت چنین شرایطی، توسعه اجتماعی-اقتصادی این شهر را با مشکل مواجه کرده و به مشکلات، نابرابری‌ها و عقب‌ماندگی در زمینه‌های مختلف (از جمله نشاط شهری) دامن می‌زند. شهر ارومیه به‌عنوان یکی از قطب‌های پیش‌خوان گردشگری و به‌عنوان شهر گردشگر پذیر ایران، به شهروندانی پویا، شاد و با نشاط نیاز دارد. از این رهگذر، پژوهش حاضر به دنبال بررسی و شناخت وضعیت مؤلفه‌های اساسی

مؤثر در تحقق نشاط شهری و افزایش میزان حس تعلق مکانی در بین شهروندان شهر ارومیه و همچنین تعیین میزان اثرات مستقیم و تأثیر کل، عوامل و ابعاد مهم اثرگذار بر نشاط شهری و عوامل مؤثر بر حس مکان در شهر ارومیه می‌باشد. بنابراین پژوهش حاضر با هدف ارزیابی عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد در کلان‌شهر ارومیه انجام خواهد شد.

کاسارینو^۱ و همکاران (۲۰۲۱) با تجسم مکان‌های شاد برای همه: بررسی سیستماتیک تأثیر تحولات در محیط شهری بر رفاه گروه‌های آسیب‌پذیر از منظر برنامه‌ریزی و طراحی شهری بر سلامت روان پرداخته‌اند. شواهد مختلفی از مزایای رفاه مرتبط با پروژه‌های بازسازی شهری یا مداخلات متمرکز (فضاهای سبز، حمل‌ونقل، امنیت) پیدا شد. مداخلاتی که حول مشارکت، زندگی پایدار، و کیفیت طراحی متمرکز بودند (به‌عنوان مثال، احساس امنیت درک شده) با افزایش رضایت و رفاه مسکونی، به‌ویژه در میان جوامع کم‌درآمد و زنان، همراه بود. خطر سوگیری کم تا متوسط بود، اما ناهمگونی روش‌شناختی بالایی وجود داشت. مطالعات عمدتاً از کشورهای غربی بود و هیچ‌یک از مطالعات واردشده تجربیات افراد دارای معلولیت، مهاجران یا اقلیت‌های نژادی را بررسی نکردند. این بررسی اهمیت مداخلات طراحی فراگیر و پایدار را برای ایجاد مکان‌های شاد برای همه اقشار جامعه نشان می‌دهد، اگرچه تحقیقات بیشتر ضروری است. در حوزه تجارب و مطالعات داخلی، نگاه طراحانه به شادی در پژوهش‌های اخیر کمتر مورد توجه بوده است و غالب پژوهش‌های انجام‌شده در حیطه روانشناسی، سلامت روان و سرزندگی بوده است که با مفهوم رویکرد شهر شاد متفاوت است؛ در این میان می‌توان به نمونه‌هایی از پژوهش‌های انجام‌شده پرداخت:

طباطبائیان و تمنایی (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان نقش محیط‌های ساخته‌شده در سلامت روان بر تأثیر عوامل محیطی بر سلامت روان پرداخته‌اند. همچنین در این مقاله به نقش محیط در افزایش یا کاهش شادی و عوامل دیگر روان‌شناسی اشاره شده است که می‌توان به بازسازی ذهنی و نشاط‌آوری، تحریک، استرس، انسجام، قابلیت محیط و کنترل‌پذیری معماری اشاره نمود. اورکی و همکاران (۱۳۹۸) با تحلیل فضایی عوامل مؤثر بر شهر شاد از نگاه شهروندان ۵۱ سال به بالای در شهر یزد به این نتیجه رسیده‌اند که میزان شادی شهروندان ساکن شهر یزد متوسط رو به بالا می‌باشد نتایج این پژوهش نشان داد که بین متغیر نوع فعالیت شهروندان شهر یزد و همچنین متغیر «استفاده از فضاهای شهری توسط شهروندان» این شهر با متغیر نشاط شهری ارتباط معناداری وجود ندارد. همچنین یافته‌های این پژوهش نشان داد که بین متغیر «نوع دسترسی به فضاهای شهری توسط شهروندان» و همچنین «ابعاد اجتماعی شهر» با متغیر «شادی» ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد. بین ابعاد اقتصادی با شادی ارتباط معکوس و معناداری وجود دارد برعکس بین ابعاد فضایی و شادی هیچ رابطه‌ای وجود ندارد. رضاعلی و همکاران (۱۴۰۰) با بررسی عوامل اثرگذار در ایجاد شهر شاد (نمونه موردی: شهر همدان) عوامل مختلف چهارگانه اثرگذار بر ایجاد شهر شاد شامل ابعاد مدیریتی، کالبدی، زیست‌محیطی و اجتماعی - اقتصادی مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند. بر اساس نتایج حاصل شده از پرسش‌نامه‌های تکمیل‌شده در بین شهروندان شهر همدان، مشخص شد که مؤلفه‌های اجتماعی - اقتصادی و زیست‌محیطی بیشترین تأثیر را بر میزان شادی ساکنان شهر همدان دارند.

با توجه به مطالعات گذشته بسیاری از محققان شادی را ارزیابی کرده‌اند، اما مطالعات در مورد محیط شاد، به‌خصوص شهرهای شاد کشور و به‌ویژه کلان‌شهر ارومیه و در نظر گرفتن توأمان مفهوم تعلق مکانی، بسیار محدود و خالی است. علاوه بر این، فقط تعداد محدودی از شاخص‌ها را پشتیبانی کردند که اکثر آن‌ها با محیط سرزنده و شاد ارتباط نداشتند.

به‌طور کلی محققان جغرافیا و به‌ویژه برنامه‌ریزی شهری در این زمینه مطالعات کمتری را داشتند که با توجه به اهمیت جایگاه جغرافیایی در درک و سنجش شادی لازم است مطالعات بیشتری انجام شود. به همین جهت، انجام این پژوهش می‌تواند ضمن شناخت وضعیت شادی و عوامل مؤثر بر آن در کلان‌شهر ارومیه و میزان اثر و اهمیت هریک، عوامل و متغیرهای مهم اثرگذار بر شادی و نشاط و عوامل مؤثر بر حس مکان در شهر ارومیه را ارائه کند.

مبانی نظری

مفهوم شناسی نشاط

مفهوم نشاط چندوجهی و چندبعدی بوده و از این رهگذر بررسی این مفهوم نیز میان‌رشته‌ای می‌باشد. بدین ترتیب حوزه‌ها و رشته‌های مطالعاتی مختلف تعاریف و تعبیر مختلفی را از این مفهوم مشترک ارائه می‌کنند. از این منظر، مروری بر دیدگاه‌های مختلف، و اشتراک مفهومی این دیدگاه‌ها می‌تواند شرایط وصول به تعریف و مفهومی واحد را در خصوص مفهوم نشاط و شادی فراهم سازد. در زبان انگلیسی، واژه happy به‌عنوان صفت به معنای خوشبخت و خوش‌شانس، خوشایند، خشنودی، رضایت تعبیر می‌شود (Argyle, 2011: 407) شادی در واقع تلفیقی از رضایت، خشنودی، آرامش ذهنی و احساس مثبت درباره زندگی است، طوری که در قالب آن همواره زندگی به‌سوی بهتر شدن می‌رود (341: 2005 Lyubomirsky). واژه «شادی» در زبان پهلوی «شاد» و در اوستا «شات» بوده و در سنسکریت «شات» به معنی خوشحال شدن است. در زبان فارسی، این لفظ با واژه‌های سرور، نشاط، تفریح و خوشی معادل است (عنبری، ۱۰۵: ۱۳۹۲). جان لاک و جرمی بنتهام (۱۹۹۸) نشاط را مبتنی بر تعداد وقایع لذت‌بخش می‌دانند. آن‌ها منظور از نشاط، احساس خوب لذت بردن از زندگی و داشتن احساسی فوق‌العاده می‌دانند که با بدبختی، یعنی احساس بد متفاوت است. همچنین بنتهام استدلال کرده است که نشاط فقط درآمد یا ثروت نیست بلکه ترکیبی از رفاه فردی و اجتماعی است. ادینگتون و شامن (۲۰۰۴) رضایت از مقوله‌های خاص زندگی، وجود عواطف مثبت فراوان (خلق و عواطف خوشایند) و نبود عواطف منفی (خلق و عواطف ناخوشایند) را به‌عنوان مؤلفه‌های نشاط معرفی می‌کنند. مایرز (۲۰۰۹) نیز نشاط را ناشی از قضاوت و داوری افراد درباره چگونگی گذران زندگی، خواه به‌صورت تنها و خواه به‌صورت دسته‌جمعی و مشارکتی می‌داند. از نظر او، افراد شاد، احساس امنیت بیشتری می‌کنند، آسان‌تر تصمیم می‌گیرند، روحیه مشارکتی دارند و تمایل دارند که در کارهای دسته‌جمعی با افراد اطراف خود مشارکت داشته باشند. لوردس و همکاران (۲۰۱۲) نیز نشاط را بر اساس سه مؤلفه همبسته با یکدیگر تعریف می‌کنند: حداقل عواطف منفی، حداکثر عواطف مثبت و سطح مناسب رضایت از زندگی.

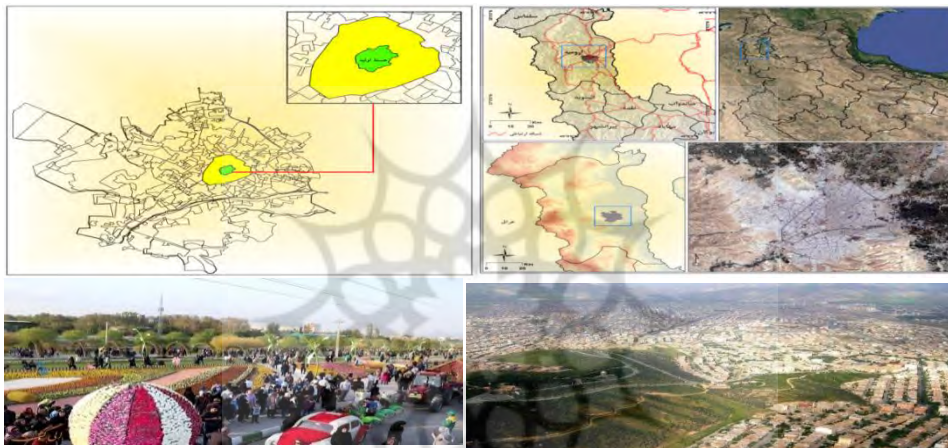
حس تعلق به مکان

حس تعلق به مکان که بر پایه حس خوشایند، هماهنگی و آشنایی با محیط و در ادامه ادراک هویت و معانی مکان شکل می‌گیرد، موجب انسانی شدن فضا و در نتیجه برقراری ارتباط، افزایش مقبولیت و تمایل افراد به حضور و بهره‌برداری از آن می‌شود. به‌طور کلی، حس تعلق به مکان یک پیوند عاطفی مثبت بین مردم و مکان است ریشه در حس خوشایند هماهنگی و آشنایی با محیط دارد، در پی ادراک معانی مکان و فضا شکل می‌گیرد و موجب انسانی‌تر شدن فضا و در نتیجه برقراری ارتباط دوسویه، افزایش مقبولیت و تمایل افراد به حضور مستمر و بهره‌برداری از مکان خواهد شد، به‌گونه‌ای که نقشی تعیین‌کننده در میزان جذب مخاطبان و انجام فعالیت در فضا دارد، و عاملی که حیات یا مرگ فضا وابسته بدان است (هاشم زاده و همکاران، ۲۰۱۳، فلاح و همکاران، ۱۳۹۶). حس تعلق به مکان در حوزه‌های مختلفی مورد بررسی قرار گرفته و به روش‌های مختلفی تعریف شده است، که می‌توان تمامی این تعاریف را در چارچوب کلی ارائه‌شده توسط اسکاتل و گیفورد

تجمیع نمود. مدل ارائه شده توسط این محققین سه بعد "شخص - فرایند- مکان" را به عنوان زیرمجموعه تعلق مکانی نام برده است. در این مدل، فرد به سطوح وابستگی مکانی در سطح فردی و گروهی اشاره دارد؛ بعد مکان نیز بر خصایص کالبدی و اجتماعی تعلق مکانی تمرکز دارد. که خود شامل تعیین فضایی، اهمیت مکان و سطوح مختلف فضایی جنبه‌های اجتماعی و کالبدی فضا می‌باشد.

محدوده مورد مطالعه

شهر ارومیه، مرکز شهرستان ارومیه و مرکز استان آذربایجان غربی است که در فاصله ۱۸ کیلومتری دریاچه ارومیه، در داخل جلگه‌ای به طول ۷۰ کیلومتر و عرض ۳۰ کیلومتر قرار گرفته است و در سال ۱۳۹۵ حدود ۷۹۱۲۲۰ نفر جمعیت داشته است. این شهر با مساحت ۱۰۵۴۸ هکتار در ارتفاع ۱۳۳۲ دارای موقعیت استقرار مناسب بوده و تقریباً در میانه استان با تراکم جمعیت ۱۴۰۰۰ نفر در کیلومترمربع واقع شده است (سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۵).

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی کلان‌شهر ارومیه به همراه نمایی از فضاهای شهری

شهر ارومیه بر اساس نظام تقسیمات کالبدی دارای ۵ منطقه، ۱۵ ناحیه و ۶۰ محله می‌باشد؛ به طوری که منطقه یک شامل ۳ ناحیه و ۱۲ محله، منطقه دو شامل ۴ ناحیه و ۱۲ محله، منطقه سه شامل ۳ ناحیه و ۱۳ محله، منطقه چهار شامل ۳ ناحیه و ۱۲ محله و در نهایت منطقه پنج شامل ۲ ناحیه و ۱۱ محله می‌باشد.

روش پژوهش

در پژوهش حاضر، روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و مبتنی بر مطالعات اسنادی و پیمایش میدانی است. جمع‌آوری داده‌ها از طریق مطالعه اسناد و گزارش‌ها و طرح‌های توسعه شهری از قبیل اسناد فرادست طرح‌های تفصیلی و جامع و گردشگری انجام خواهد شد. این تحقیق از نظر هدف جزء تحقیقات کاربردی-زمینه‌ای به شمار می‌رود. در این پژوهش با طراحی پرسشنامه و تعیین حجم نمونه و سایر عوامل روش شناختی جهت تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری همبستگی و رگرسیونی در محیط نرم‌افزار SPSS؛ استفاده شد. این تحقیق بر آن است تا متغیرهای کیفی را به صورت کمی از دید استفاده‌کنندگان فضا ارزیابی و بررسی نماید، بنابراین پرسش‌های این تحقیق در طیف لیکرت تنظیم شدند. روش تحقیق در گام بررسی نمونه موردی کمی است. استفاده‌کنندگان از فضا به عنوان تیپولوژی جامعه آماری پژوهش انتخاب و شامل: شاغلان، رهگذران و ساکنان می‌باشند. جامعه آماری این پژوهش، شهروندان کلان‌شهر ارومیه (۷۳۶۲۴۴ نفر مطابق سرشماری سال

۱۳۹۵) در سطح مناطق ۵ گانه خواهد بود. روش تعیین حجم نمونه مطابق فرمول کوکران ۳۸۴ بود. روش نمونه‌گیری نیز فضایی چند سطحی و واحد تحلیل در سطح خانوار و شهروندان بود.

جدول ۱. ویژگی‌های جغرافیایی و جمعیتی مناطق ۵ گانه در سال ۱۳۹۵

مناطق شهرداری	مساحت (هکتار)	درصد از مساحت	جمعیت	حجم نمونه مورد نیاز
۱	۲۰۶۲	۲۴/۶	۱۷۷۰۲۴	۹۲
۲	۴۷۵۹	۳۸/۶	۱۶۸۲۰۱	۸۸
۳	۲۱۵۶	۱۷/۲	۱۷۸۵۴۰	۹۳
۴	۱۲۱۸	۱۰/۷۴	۱۴۸۳۱۷	۷۷
۵	۱۰۴۲	۷/۸۶	۶۳۱۴۲	۳۳

مناطق شهری بر اساس شاخص‌ها و عوامل مکانی-جمعیتی، شامل سطوح و پهنه‌های متفاوت مکانی شده و در نتیجه مکان‌ها و همچنین بافت‌های شهری متفاوتی (قدیمی، نوساز و حاشیه‌نشین) را در برمی‌گیرد. لذا روش نمونه‌گیری در این پژوهش، روش فضایی چند سطحی با هدف پوشش پهنه‌ها و بافت‌های مختلف شهری در ارومیه بود. در این پژوهش هر یک از عوامل و مؤلفه‌های اثرگذار در ایجاد یک شهر شاد در هفت محیط (بعد) کالبدی-فضایی، اقتصادی-معیشتی، محیط‌زیست و زیست‌بوم، اجتماعی-رفتاری، امنیتی، اداری-سیاسی، اعتقادی-روانی (جدول شماره دو جزئیات ابعاد، مؤلفه‌ها و گویه‌های مرتبط با شهر شاد را نشان می‌دهد) از طریق آزمون‌های آماری نظیر همبستگی، رگرسیون و T-test مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. گردآوری اطلاعات در این تحقیق در دو قالب کتابخانه‌ای و میدانی صورت گرفت. همچنین برای تکمیل داده‌های مورد نیاز از قبیل داده‌های مکانی و توصیفی از طریق مطالعات میدانی در قالب پرسشنامه، مشاهده، اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری شد.

جدول ۲. ابعاد، مؤلفه‌ها و گویه‌های شهر شاد

محیط	مؤلفه	گویه
کالبدی-فضایی	میزان دسترسی	دسترسی به فضای باز شهری (میدان‌ها و خیابان‌ها)، دسترسی به اماکن فرهنگی و مذهبی، وضعیت دسترسی به محل‌های ملاقات مانند رستوران و کافه، دسترسی به موزه و آثار باستانی، میزان رضایتمندی از دسترسی به بازار و مراکز خرید، وضعیت پیاده‌مداری، وضعیت دوچرخه‌محوری، وضعیت کلی حمل‌ونقل عمومی، حجم و انضباط ترافیکی، میزان رضایت از اندازه و زیربنای واحد مسکونی، رضایت از کیفیت ساخت واحد مسکونی، رضایت از تعداد اتاق واحد مسکونی، دسترسی به پارک کودک و فضای بازی، دسترسی به زمین‌ها و سالن‌های ورزشی، دسترسی به پارک مجهز به وسایل ورزشی، مسافرت و گشتن به همراه خانواده و دوستان، برگزاری مراسم و جشن‌ها در فضای آزاد (جشن، نمایش خیابانی، اجرای موسیقی زنده و...)
	وضعیت حمل‌ونقل	میزان رضایت از دسترسی به پارک کودک و فضای بازی، دسترسی به زمین‌ها و سالن‌های ورزشی، دسترسی به پارک مجهز به وسایل ورزشی، مسافرت و گشتن به همراه خانواده و دوستان، برگزاری مراسم و جشن‌ها در فضای آزاد (جشن، نمایش خیابانی، اجرای موسیقی زنده و...)
	وضعیت مسکن	میزان رضایت از دسترسی به پارک کودک و فضای بازی، دسترسی به زمین‌ها و سالن‌های ورزشی، دسترسی به پارک مجهز به وسایل ورزشی، مسافرت و گشتن به همراه خانواده و دوستان، برگزاری مراسم و جشن‌ها در فضای آزاد (جشن، نمایش خیابانی، اجرای موسیقی زنده و...)
	شهروندان	میزان رضایت از دسترسی به پارک کودک و فضای بازی، دسترسی به زمین‌ها و سالن‌های ورزشی، دسترسی به پارک مجهز به وسایل ورزشی، مسافرت و گشتن به همراه خانواده و دوستان، برگزاری مراسم و جشن‌ها در فضای آزاد (جشن، نمایش خیابانی، اجرای موسیقی زنده و...)
	وضعیت دسترسی به فضاهای بازی و ورزش	میزان رضایت از دسترسی به پارک کودک و فضای بازی، دسترسی به زمین‌ها و سالن‌های ورزشی، دسترسی به پارک مجهز به وسایل ورزشی، مسافرت و گشتن به همراه خانواده و دوستان، برگزاری مراسم و جشن‌ها در فضای آزاد (جشن، نمایش خیابانی، اجرای موسیقی زنده و...)
	و فراغت و گردشگری	میزان رضایت از دسترسی به پارک کودک و فضای بازی، دسترسی به زمین‌ها و سالن‌های ورزشی، دسترسی به پارک مجهز به وسایل ورزشی، مسافرت و گشتن به همراه خانواده و دوستان، برگزاری مراسم و جشن‌ها در فضای آزاد (جشن، نمایش خیابانی، اجرای موسیقی زنده و...)
	وضعیت تعلق مکانی و هویت مکان	میزان رضایت از دسترسی به پارک کودک و فضای بازی، دسترسی به زمین‌ها و سالن‌های ورزشی، دسترسی به پارک مجهز به وسایل ورزشی، مسافرت و گشتن به همراه خانواده و دوستان، برگزاری مراسم و جشن‌ها در فضای آزاد (جشن، نمایش خیابانی، اجرای موسیقی زنده و...)
	زیباسازی شهری	میزان رضایت از دسترسی به پارک کودک و فضای بازی، دسترسی به زمین‌ها و سالن‌های ورزشی، دسترسی به پارک مجهز به وسایل ورزشی، مسافرت و گشتن به همراه خانواده و دوستان، برگزاری مراسم و جشن‌ها در فضای آزاد (جشن، نمایش خیابانی، اجرای موسیقی زنده و...)
	وضعیت عملکردی	میزان رضایت از دسترسی به پارک کودک و فضای بازی، دسترسی به زمین‌ها و سالن‌های ورزشی، دسترسی به پارک مجهز به وسایل ورزشی، مسافرت و گشتن به همراه خانواده و دوستان، برگزاری مراسم و جشن‌ها در فضای آزاد (جشن، نمایش خیابانی، اجرای موسیقی زنده و...)
	فضاهای شهری	میزان رضایت از دسترسی به پارک کودک و فضای بازی، دسترسی به زمین‌ها و سالن‌های ورزشی، دسترسی به پارک مجهز به وسایل ورزشی، مسافرت و گشتن به همراه خانواده و دوستان، برگزاری مراسم و جشن‌ها در فضای آزاد (جشن، نمایش خیابانی، اجرای موسیقی زنده و...)

وضعیت درآمد شهروندان وضعیت اشتغال شهروندان	اقتصادی	میزان رضایت از میزان درآمد، میزان قدرت خرید و تأمین نیازهای اولیه، میزان تناسب بین وضعیت درآمد و هزینه‌های زندگی (هزینه‌های مسکن، خوراک و...)، میزان احساس امنیت و نبود نگرانی برای تأمین هزینه‌های مربوط به بهداشت و سلامت، داشتن پس‌انداز برای تأمین نیازهای زندگی در آینده، میزان تعادل در توزیع ثروت و نبود شکاف طبقاتی در بین افراد جامعه و محل سکونت، میزان انعطاف‌پذیری اقتصاد شهر محل زندگی در برابر بحران‌ها و حوادث اقتصادی، وضعیت بیکاری و تورم در محل سکونت در چند سال اخیر، میزان رضایت از ثبات کاری، میزان امنیت شغلی، میزان رضایت از شغل خود
وضعیت فضای سبز و طبیعت در محل سکونت بهداشت محیط	محیط‌زیستی و زیست‌بوم	دسترسی به فضای سبز و طبیعت، وجود تعداد کافی پارک و فضای سبز، وجود چشم‌اندازهای طبیعی، دسترسی به آب و میزان کیفیت آن (آشامیدنی و مصارف دیگر)، کیفیت هوا، رضایت از محیط به دلیل عدم وجود آلودگی‌های صوتی، رضایت از بهداشت محیط و پاکیزگی آن، وضعیت جمع‌آوری زباله
وضعیت تعاملات اجتماعی میزان سرزندگی محل سکونت	اجتماعی- رفتاری	میزان ارتباط نزدیک و صمیمانه ساکنین با یکدیگر، میزان حمایت دوستان و خویشاوندان در هنگام مشکلات و نیاز به آن‌ها، میزان عضویت در گروه‌ها و تشکل‌های اجتماعی، میزان احساس آزادی و امنیت در فضاهای شهری در طی روز و شب، میزان احساس آزادی از نظر اجتماعی و فرهنگی در جامعه و شهر محل زندگی، میزان برابری اجتماعی در شهر و محل سکونت، میزان تعامل و همکاری بین ساکنین، میزان حضور در فضاهای عمومی، میزان فعالیت‌های فرهنگی مثل برگزاری جشن‌های مناسبتی و جشنواره‌ها، امکان استفاده از فضا در ساعات مختلف شبانه‌روز، تنوع فعالیت‌ها، حجم فعالیت‌ها
حس امنیت شهروندان	امنیتی	میزان حس امنیت و نظارت اجتماعی، میزان روشنایی محیط زندگی و تفریح در شب، میزان نظارت انتظامی
وضعیت شرایط سیاسی و اداری	اداری-سیاسی	میزان آزادی‌های سیاسی و فردی، میزان نبودن فساد در سیستم اداری و مالی، میزان اعتقاد و باور به وجود برنامه‌ریزی در کارهای مسئولین، میزان اعتماد به مسئولین درباره توجه به منافع عموم مردم (عدالت در توزیع برابر و عادلانه امکانات شهری)، میزان بسترسازی برای مشارکت و نظارت اهالی محله بر تصمیم‌گیری‌های مربوط به محله (نظرخواهی از شهروندان)، میزان پاسخگویی مدیران و مسئولین شهری به وظایف خود، میزان همبستگی بین مردم و مسئولین شهری، میزان پابندی به قوانین و مقررات مدیران و مسئولین شهری، میزان روراست بودن مدیران و مسئولین شهری (شفافیت در ارائه عملکرد، صداقت در دادن اطلاعات و...)
وضعیت روحی-روانی و اعتقادی شهروندان	اعتقادی-روانشناختی	میزان فعالیت‌های مذهبی و معنوی (مانند نماز، دعا و...) توسط شهروندان، میزان ایمان به خدا و ناامید نشدن از رحمت الهی (صبر در هنگام مشکلات (در بین شهروندان، میزان خوش‌رویی و مدارا کردن با دیگران، میزان تمایل به شاد کردن دیگران توسط شهروندان (از طریق کمک مالی به افراد فقیر و نیازمند، ایتم، هدیه دادن به دیگران، مسخره نکردن دیگران و ...)

منبع: موسی زاده و محمدی، ۱۳۹۷؛ اورکی و همکاران، ۱۳۹۸؛ محمدی دلیند و همکاران، ۱۳۹۹؛ هزارجریبی، ۱۳۸۸؛ Becky, 2021; Dimitris, 2013; Ballas, 2013; Zhu et al, 2022; Cassarino & Biscaya, 2021; Glaeser et al., 2016

یافته‌ها

در این مرحله و در راستای شناسایی شاخص‌هایی که بیشترین ارتباط با موضوع را داشته باشد، شاخص‌هایی که مقادیر عددی آن‌ها کمتر از ۰/۴ باشد را از فرایند محاسبات حذف نموده، تا همبستگی و کفایت تحلیل افزایش یافته و قدرت تبیین‌کنندگی مدل بیشتر گردد. نتایج تحلیل و شاخص‌های اصلی با توجه به مقدار بار عاملی در جداول شماره سه تا نه آورده شده است. جداول اشاره رفته، نشان می‌دهد که تمامی متغیرهای اصلی و زیر شاخص‌های بکار گرفته شده در تحلیل عاملی دارای بار عاملی بیش از ۰/۴ هستند، در نتیجه از میزان واریانس مشترک بالایی برخوردارند.

از طرفی دیگر، بار عاملی سهم هر عامل یا شاخص در تبیین عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد را نیز مشخص می‌کند. در نتیجه، هر چه مقدار بار عاملی بزرگ‌تر باشد؛ نشان‌دهنده سهم بیشتر عامل در تأثیرگذاری بر متغیر است. طبق محاسبات، بیشترین مقدار بارهای عاملی در زیر شاخص‌های اقتصادی (Ex=۰/۷۹۲) و همچنین زیر شاخص‌های اجتماعی-رفتاری (Ex=۰/۷۷۸) دیده می‌شود. در نتیجه، شاخص‌های مربوط به محیط اقتصادی و محیط اجتماعی-رفتاری

سهم بیشتری در تبیین میزان عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد در شهر ارومیه دارند. پس از آن، شاخص‌های مربوط به محیط کالبدی-فضایی ($Ex=0/764$)، اعتقادی-روانی ($Ex=0/732$)، امنیتی ($Ex=0/721$) و اداری-سیاسی ($Ex=0/715$) و محیط‌زیست و زیست‌بوم ($Ex=0/709$) در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

جدول ۳. میانگین و بار عاملی عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد-محیط کالبدی-فضایی

محیط/بعد	مؤلفه	گویه	میانگین	بار عاملی
میزان دسترسی		۱-دسترسی به فضای باز شهری (میدان‌ها و خیابان‌ها)	۲/۱۴	۰/۷۶۳
		۲-دسترسی به اماکن فرهنگی و مذهبی	۲/۶۶	۰/۷۶۱
		۳-وضعیت دسترسی به محل‌های ملاقات مانند رستوران و کافه	۲/۰۳	۰/۷۶۶
		۴-دسترسی به موزه و آثار باستانی	۲/۰۹	۰/۷۶۲
		۵-میزان رضایتمندی از دسترسی به بازار و مراکز خرید	۲/۳۶	۰/۷۷۱
وضعیت حمل‌ونقل		۱-وضعیت پیاده‌مداری	۲/۲۸	۰/۷۶۴
		۲-وضعیت دوچرخه‌محوری	۲/۰۱	۰/۷۶۶
		۳-وضعیت کلی حمل‌ونقل عمومی	۲/۶۶	۰/۷۶۳
		۴-حجم و انضباط ترافیکی	۲/۶۸	۰/۷۷۰
وضعیت مسکن شهروندان		۱-میزان رضایت از اندازه و زیربنای واحد مسکونی	۲/۳۳	۰/۷۶۱
		۲-رضایت از کیفیت ساخت واحد مسکونی	۲/۵۴	۰/۷۶۶
		۳-رضایت از تعداد اتاق واحد مسکونی	۲/۶۳	۰/۷۶۴
		۱-دسترسی به پارک کودک و فضای بازی	۲/۶۱	۰/۷۶۶
		۲-دسترسی به زمین‌ها و سالن‌های ورزشی	۲/۸۸	۰/۷۶۹
وضعیت فضاهای بازی و ورزش و فراغت و گردشگری	کالبدی-فضایی	۳-دسترسی به پارک مجهز به وسایل ورزشی	۲/۳۹	۰/۷۶۶
		۴-مسافرت و گشتن به همراه خانواده و دوستان	۲/۶۹	۰/۷۶۳
		۵-برگزاری مراسم و جشن‌ها در فضای آزاد (جشن، نمایش خیابانی، موسیقی زنده و...)	۲/۱۱	۰/۷۵۵
		۱-میزان تمایل به ادامه سکونت در محل زندگی فعلی	۲/۵۹	۰/۷۶۱
		۲-رضایت کلی از سکونت در محل فعلی	۲/۷۱	۰/۷۶۲
وضعیت تعلق مکانی و هویت مکان		۳-حس افتخار و وابستگی عاطفی به سکونت در محل (حس تعلق)	۳/۰۱	۰/۷۷۱
		۴-توجه به ارزش‌ها، نمادها و اصول بومی در طراحی شهری برای ایجاد معنا و تقویت حس هویت شهروندان	۲/۶۶	۰/۷۶۶
		۵-وجود فضاهای خاطره‌انگیز (مانند موزه‌ها، سینما، تئاتر و...)	۲/۳۶	۰/۷۶۹
		۱-میزان رضایت از مبلمان شهری	۲/۹۹	۰/۷۶۳
		۲-وضعیت نقاشی دیواری	۲/۳۳	۰/۷۶۷
زیباسازی بصری شهر		۳-وضعیت نورپردازی شهری	۲/۱۵	۰/۷۶۰
		۴-وضعیت محیط شهری از نظر عاری بودن از آلودگی‌های بصری	۲/۶۳	۰/۷۶۵
		۵-وجود ساخت‌وسازهای همگون و متناسب	۲/۲۸	۰/۷۶۶
		۶-میزان زیبایی خیابان‌ها	۲/۶۶	۰/۷۶۱
		۱-میزان تنوع کاربری‌های اراضی شهری	۲/۶۷	۰/۷۶۲
عملکردی فضاهای شهری		۲-میزان جذابیت و تنوع فضاها	۲/۷۱	۰/۷۵۹
		۳-میزان ماندگاری در خیابان و فضاهای عمومی	۲/۶۲	۰/۷۶۰
		کل عوامل مربوط به محیط یا بعد کالبدی-فضایی	۲/۶۹	۰/۷۶۴

جدول ۴. میانگین و بار عاملی عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد-محیط اقتصادی

محیط/بعد	مؤلفه	گویه	میانگین	بار عاملی	
وضعیت درآمد شهروندان اقتصادی		۱- میزان رضایت از میزان درآمد	۲/۲۴	۰/۷۹۱	
		۲- میزان قدرت خرید و تأمین نیازهای اولیه	۲/۱۹	۰/۷۹۳	
		۳- میزان تناسب بین وضعیت درآمد و هزینه‌های زندگی (هزینه‌های مسکن، خوراک و...)	۲/۴۷	۰/۷۹۰	
		۴- میزان احساس امنیت و نبود نگرانی برای تأمین هزینه‌های مربوط به بهداشت و سلامت	۲/۳۳	۰/۷۹۰	
		۵- داشتن پس‌انداز برای تأمین نیازهای زندگی در آینده	۲/۴۱	۰/۷۸۸	
		۶- میزان تعادل در توزیع ثروت و نبودن شکاف طبقاتی در بین افراد جامعه و محل سکونت	۲/۴۳	۰/۷۸۱	
		۷- میزان انعطاف‌پذیری اقتصاد شهر محل زندگی در برابر بحران‌ها و حوادث اقتصادی	۲/۳۳	۰/۷۷۹	
وضعیت اشتغال شهروندان		۱- وضعیت بیکاری و تورم در محل سکونت در چند سال اخیر	۲/۱۴	۰/۷۸۹	
		۱- میزان رضایت از ثبات کاری	۲/۶۳	۰/۷۹۱	
		۲- میزان امنیت شغلی	۲/۴۹	۰/۷۹۳	
		۳- میزان رضایت از شغل خود	۲/۵۶	۰/۷۸۳	
		کل عوامل مربوط به محیط یا بعد اقتصادی		۲/۴۱	۰/۷۹۲

جدول ۵. میانگین و بار عاملی عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد-محیط زیست-زیست‌بوم

محیط/بعد	مؤلفه	گویه	میانگین	بار عاملی
وضعیت فضای سبز و طبیعت در محل سکونت محیط‌زیست و زیست‌بوم		۱- دسترسی به فضای سبز و طبیعت	۲/۳۹	۰/۷۰۸
		۲- وجود تعداد کافی پارک و فضای سبز	۲/۶۶	۰/۷۰۹
		۳- وجود چشم‌اندازهای طبیعی	۲/۱۴	۰/۷۰۹
		۴- دسترسی به آب و میزان کیفیت آن (آشامیدنی و مصارف دیگر)	۲/۴۲	۰/۷۰۶
بهداشت محیط		۱- کیفیت هوا	۲/۴۱	۰/۷۱۳
		۲- رضایت از محیط به دلیل عدم وجود آلودگی‌های صوتی	۲/۵۵	۰/۷۰۱
		۳- رضایت از بهداشت محیط و پاکیزگی آن	۲/۹۹	۰/۷۱۵
		۴- وضعیت جمع‌آوری زباله	۲/۹۴	۰/۷۱۱
کل عوامل مربوط به محیط‌زیست و زیست‌بوم		۲/۶۶	۰/۷۰۹	

جدول ۶. میانگین و بار عاملی عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد- محیط اجتماعی- رفتاری

محیط/بعد	مؤلفه	گویه	میانگین	بار عاملی
وضعیت تعاملات اجتماعی- رفتاری		۱- میزان ارتباط نزدیک و صمیمانه ساکنین با یکدیگر	۳/۲۳	۰/۷۷۷
		۲- میزان حمایت دوستان و خویشاوندان در هنگام مشکلات و نیاز به آن‌ها	۳/۱۶	۰/۷۷۲
		۳- میزان عضویت در گروه‌ها و تشکل‌های اجتماعی	۲/۶۱	۰/۷۶۹
		۴- میزان احساس آزادی و امنیت در فضاهای شهری در طی روز و شب	۲/۵۶	۰/۷۸۱
		۵- میزان احساس آزادی از نظر اجتماعی و فرهنگی در جامعه و شهر محل زندگی	۲/۴۴	۰/۷۷۵
		۶- میزان برابری اجتماعی در شهر و محل سکونت	۲/۳۱	۰/۷۷۴
		۷- میزان تعامل و همکاری بین ساکنین	۲/۹۹	۰/۷۷۲
		۸- میزان حضور در فضاهای عمومی	۳/۰۱	۰/۷۷۹
		۹- میزان فعالیت‌های فرهنگی مثل برگزاری جشن‌های مناسبتی و جشنواره‌ها	۲/۶۶	۰/۷۷۱
میزان سرزندگی محل		۱- امکان استفاده از فضا در ساعات مختلف شبانه‌روز	۲/۰۴	۰/۷۷۳
		۲- تنوع فعالیت‌ها	۲/۶۵	۰/۷۷۶
		۳- حجم فعالیت‌ها	۲/۶۸	۰/۷۷۹

سکونت	
کل عوامل مربوط به محیط اجتماعی-رفتاری	۲/۸۴
	۰/۷۷۸

جدول ۷. میانگین و بار عاملی عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد- محیط امنیت شهری

محیط/بعد	مؤلفه	گویه	میانگین	بار عاملی
امنیتی شهروندان	حس امنیت	۱- میزان حس امنیت و نظارت اجتماعی	۳/۶۹	۰/۷۱۹
		۲- میزان روشنایی محیط زندگی و تفریح در شب	۳/۱۲	۰/۷۲۲
		۳- میزان نظارت انتظامی	۳/۹۹	۰/۷۲۰
کل عوامل مربوط به محیط امنیت شهری			۳/۶۴	۰/۷۲۱

جدول ۸. میانگین و بار عاملی عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد- محیط اداری-سیاسی

محیط/بعد	مؤلفه	گویه	میانگین	بار عاملی
اداری- سیاسی	وضعیت شرایط سیاسی و اداری	۱- میزان آزادی‌های سیاسی و فردی	۳/۱۲	۰/۷۱۶
		۲- میزان نبودن فساد در سیستم اداری و مالی	۳/۰۲	۰/۷۱۴
		۳- میزان اعتقاد و باور به وجود برنامه‌ریزی در کارهای مسئولین	۳/۱۱	۰/۷۱۱
		۴- میزان اعتماد به مسئولین درباره توجه به منافع عموم مردم (عدالت در توزیع برابر و عادلانه امکانات شهری)	۳/۳۳	۰/۷۱۵
		۵- میزان بسترسازی برای مشارکت و نظارت اهالی محله بر تصمیم‌گیری‌های مربوط به محله (نظرخواهی از شهروندان)	۲/۶۶	۰/۷۱۶
		۶- میزان پاسخگویی مدیران و مسئولین شهری به وظایف خود	۲/۰۴	۰/۷۱۲
		۷- میزان همبستگی بین مردم و مسئولین شهری	۲/۶۵	۰/۷۱۵
		۸- میزان پایبندی به قوانین و مقررات مدیران و مسئولین شهری	۲/۶۸	۰/۷۱۱
		۹- میزان روراست بودن مدیران و مسئولین شهری (شفافیت در ارائه عملکرد، صداقت در دادن اطلاعات و...)	۲/۶۶	۰/۷۱۵
کل عوامل مربوط به محیط اداری-سیاسی			۲/۴۱	۰/۷۱۵

جدول ۹. میانگین و بار عاملی عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد- محیط اعتقادی-روانی

محیط/بعد	مؤلفه	گویه	میانگین	بار عاملی
اعتقادی- روانی	وضعیت روانی-روانی و اعتقادی شهروندان	۱- میزان فعالیت‌های مذهبی و معنوی (مانند نماز، دعا و...) توسط شهروندان	۲/۶۱	۰/۷۲۲
		۲- میزان ایمان به خدا و ناامید نشدن از رحمت الهی (صبر در هنگام مشکلات) در بین شهروندان	۲/۶۶	۰/۷۲۷
		۳- میزان خوش‌رویی و مدارا کردن با دیگران	۲/۹۴	۰/۷۲۸
		۴- میزان تمایل به شاد کردن دیگران توسط شهروندان (از طریق کمک مالی به افراد فقیر و نیازمند، ایتم، هدیه دادن به دیگران، مسخره نکردن دیگران و ...)	۲/۷۹	۰/۷۳۶
کل عوامل مربوط به محیط اعتقادی-روانی			۲/۶۶	۰/۷۲۲

نتایج حاصل از کاربست تحلیل رگرسیونی برای بررسی میزان همبستگی بین متغیر وابسته (حس تعلق به مکان در شهر ارومیه) و متغیرهای مستقل (عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد) مورد استفاده قرار گرفته است. بر اساس نتایج به دست آمده از جدول شماره چهار، بیشترین مقدار عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد با شاخص‌های اقتصادی-معیشتی ($R^2=0/662$)، اجتماعی-رفتاری ($R^2=0/659$) و کالبدی-فضایی ($R^2=0/654$) است. با توجه به اینکه ضریب آماره R^2 به ترتیب برابر با ۰/۶۶۲، ۰/۶۵۹ و ۰/۶۵۴ است، می‌توان گفت که همبستگی میان عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با عوامل مؤثر در تحقق شهر شاد با شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی-رفتاری و کالبدی-فضایی بالاتر از حد متوسط، معنی‌دار و مثبت است. لذا می‌توان استنتاج کرد که حس تعلق به مکان شهری در راستای تحقق شهر شاد، تحت

تأثیر عوامل و مؤلفه‌های اقتصادی و ارتقای شرایط معیشتی شهروندان، همچنین مؤلفه‌ها و کنش‌های اجتماعی شهروندان و درنهایت، ارتقای کیفیت منظر و کالبد شهری دارد. از این رهگذر، برنامه‌ریزی جهت توسعه کمی و کیفی در مؤلفه‌های اقتصادی-معیشتی، ساختار اجتماعی و همچنین مؤلفه‌های منظر و کالبدی مناطق مختلف شهر ارومیه موجبات تحقق شهر شاد را فراهم خواهد ساخت.

چنانچه ملاحظه می‌شود، ضریب سطح معنی‌داری محاسبه‌شده کمتر از ۰/۰۵ بوده فلذا محاسبات مربوط به ارتباط بین متغیرهای تحقیق معتبر بوده و می‌توان نتایج به‌دست‌آمده از نمونه آماری را به کل جامعه آماری تعمیم داد. خروجی محاسبات بیانگر این است که ضریب R به‌دست‌آمده برای مؤلفه‌های اقتصادی-اجتماعی برابر با ۵۸ درصد می‌باشد؛ فلذا، این مقدار از تحقق شهر شاد در شهر ارومیه را پیش‌بینی و تبیین می‌کند. چنانچه ملاحظه می‌گردد، سطح معنی‌داری که محاسبه‌شده در تأثیر دو متغیر مستقل و وابسته، برابر ۰/۰۰ بوده و چون این مقدار، کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، لذا محاسبات معتبر بوده و می‌توان نتایج را به کل جامعه تعمیم داد. پس از آن، شاخص‌های اعتقادی-روانی ($R^2=0/604$)، امنیتی ($R^2=0/501$)، اداری-سیاسی ($R^2=0/389$) و محیط‌زیست و زیست‌بوم ($R^2=0/341$) به ترتیب بیشترین همبستگی را با متغیر شهر شاد دارند. همچنین با وارد کردن تمامی متغیرهای مستقل پژوهش در معادله مربوط به تأثیر عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد در شهر ارومیه، ضریب تأثیر کل شاخص‌ها به ترتیب برای بعد کالبدی-فضایی، ۰/۱۰۱، اقتصادی-معیشتی، ۰/۱۵۶، محیط‌زیست و زیست‌بوم، ۰/۰۸۴، اجتماعی-رفتاری، ۰/۱۵۱، امنیتی، ۰/۱۰۰، اداری-سیاسی، ۰/۰۹۲۰، اعتقادی-روانی، ۰/۱۰۶ بوده و این ابعاد حدود ۷۹ درصد از حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد در شهر ارومیه را تبیین می‌کنند.

جدول ۱۰. تحلیل همبستگی عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد با آزمون رگرسیون چندگانه

محیط/بعد	R^2	R^2 اصلاحی	df	F	B	خطای استاندارد	Beta	T	sig
کالبدی-فضایی	۰/۶۵۴	۰/۳۳۲	۶	۱۸۹/۶	-۰/۱۰۱	-۰/۰۱۹	۰/۵۱۴	۱۳/۱۴۵	۰/۰۰۰
اقتصادی-معیشتی	۰/۶۶۲	۰/۳۴۱	۶	۲۰۰/۴۳	-۰/۱۵۶	-۰/۰۱۶	۰/۵۸۸	۱۴/۱۶۹	۰/۰۰۰
محیط‌زیست و زیست‌بوم	۰/۳۴۱	۰/۲۰۶	۶	۹۹/۷	-۰/۰۸۴	-۰/۰۳۴	۰/۶۱۴	۷/۴۰۹	۰/۰۰۰
اجتماعی-رفتاری	۰/۶۵۹	۰/۳۳۲	۶	۱۸۹/۶	-۰/۱۵۱	-۰/۰۱۹	۰/۵۷۸	۱۳/۳۰۴	۰/۰۰۰
امنیتی	۰/۵۰۱	۰/۳۱۵	۶	۹۹/۱۴۴	-۰/۱۰۰	-۰/۰۳۱	۰/۴۴۶	۹/۱۵۴	۰/۰۰۰
اداری-سیاسی	۰/۳۸۹	۰/۱۷	۶	۷۹/۰۷	-۰/۰۹۲	-۰/۰۱۹	۰/۴۳۵	۸/۶۰۳	۰/۰۰۰
اعتقادی-روانی	۰/۶۰۴	۰/۱۳۵	۶	۶۰/۰۲	-۰/۱۰۶	-۰/۰۳۲	۰/۴۷۶	۹/۴۶۸	۰/۰۰۰

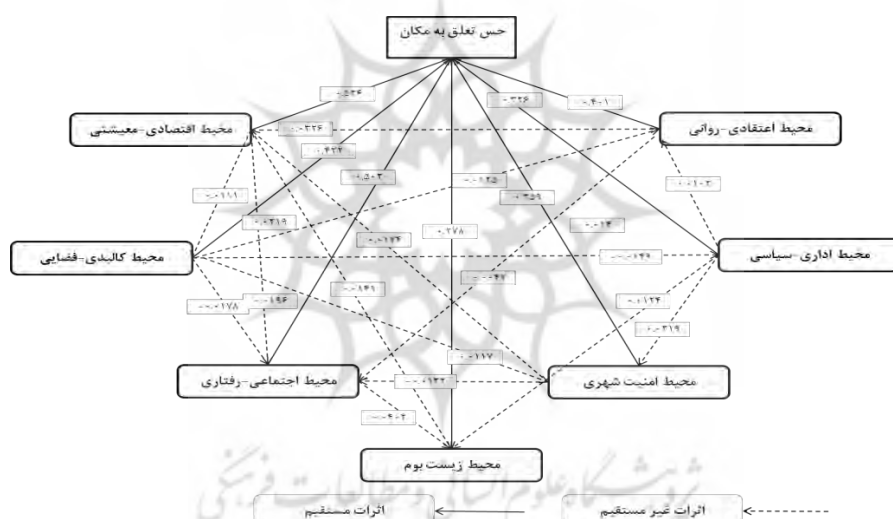
تحلیل مسیر و بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم عوامل مؤثر بر حس تعلق مکانی شهروندان با رویکرد شهر شاد بعد از مشخص شدن میزان همبستگی حس تعلق مکانی شهروندان و عوامل یا محیط (بعد کالبدی-فضایی، اقتصادی-معیشتی، محیط‌زیست و زیست‌بوم، اجتماعی-رفتاری، امنیتی، اداری-سیاسی، اعتقادی-روانی مربوط به تحقق شهر شاد؛ از طریق کاربست تحلیل مسیر، شدت و کیفیت تأثیر هر یک از مؤلفه‌ها در افزایش میزان حس تعلق مکانی شهروندان و تحقق شهر شاد در ارومیه بررسی گردید.

طبق نتایج جدول پنج بر اساس محاسبات صورت گرفته که در جدول شماره ده قابل مشاهده می‌باشد، ضریب تأثیر کل محاسبه‌شده برای ابعاد هفتگانه مربوط به شهر شاد در شهر ارومیه بیشتر از ۰/۳ بوده و بیانگر معناداری میزان تأثیر و درون‌زایی این مؤلفه‌ها در تبیین شهر شاد در ارومیه می‌باشد. ضریب تأثیر کل محاسبه‌شده برای مؤلفه‌های کالبدی-فضایی، اقتصادی-معیشتی، محیط‌زیست و زیست‌بوم، اجتماعی-رفتاری، امنیت فضاهای شهری، زمینه‌های اداری-سیاسی شهر و

در نهایت مؤلفه اعتقادی-روانی شهروندان به ترتیب برابر $۰/۵۱۴$ ، $۰/۵۸۸$ ، $۰/۴۱۶$ ، $۰/۵۷۸$ ، $۰/۴۴۶$ ، $۰/۴۳۵$ و $۰/۴۷۶$ می‌باشد. از خروجی به دست می‌توان استنتاج نمود که برنامه‌ریزی در راستای توسعه کمی و کیفی در زمینه‌ها و ابعاد یادشده (بخصوص زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی) نقش مؤثری در تحقق و ارتقای میزان عینیت یابی فضایی شهر شاد در ارومیه و همچنین افزایش حس تعلق مکانی شهروندان در شهر ارومیه خواهد داشت.

جدول ۱۱. تأثیر شاخص‌های پژوهش بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد

شاخص‌ها	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل
کالبدی-فضایی	۰/۴۲۲	-۰/۰۱۱۴	۰/۴۲۳
اقتصادی-معیشتی	۰/۵۳۶	۰/۰۲۲۴	۰/۵۱۳
محیط زیست و زیست بوم	۰/۲۷۸	۰/۰۱۵۱	۰/۲۸۴
اجتماعی-رفتاری	۰/۵۰۲	۰/۰۲۸۵	۰/۵۰۳
امنیتی	۰/۳۵۹	-۰/۰۱۱۶	۰/۳۴۸
اداری-سیاسی	۰/۳۲۶	۰/۰۱۹۶	۰/۳۴۵
اعتقادی-روانی	۰/۴۰۱	۰/۰۳۴۱	۰/۴۳۵

شکل ۲. مدل تحقیق در زمینه تأثیر شاخص‌ها بر یکدیگر و بر متغیر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد

همچنین بررسی تطبیقی ضریب تأثیر مستقیم مؤلفه‌ها با ضریب تأثیر کل نیز حاکی از این است میزان تأثیر مستقیم مؤلفه‌ها شرایط دگرگونی از میزان تأثیر گذاری در شهر ارومیه را ارائه می‌دهد؛ چنانچه ملاحظه می‌گردد، میزان تأثیر مؤلفه‌ها به صورت مستقیم بیشتر از میزان تأثیر همان مؤلفه‌ها در حالت تأثیر کل می‌باشد. خروجی محاسبات نشان می‌دهد بیشترین تأثیر مستقیم مؤلفه‌ها مربوط به مؤلفه‌های اجتماعی و رفتاری شهروندان با ضریب بتای $۰/۶۲۲$ و همچنین زمینه‌های اقتصادی، قدرت خرید و شرایط درآمدی شهروندان با ضریب بتای $۰/۵۲۸$ می‌باشد. همچنین تأثیر مؤلفه‌های هفتگانه از طریق سایر مؤلفه‌ها بر تحقق شهر شاد و افزایش حس تعلق مکانی در شهر ارومیه، میزان تأثیر پایین‌تر و گاهی تأثیر منفی را نشان می‌دهد (رجوع شود به شکل شماره ۱).

به منظور تبیین مؤلفه‌های مؤثر بر حس تعلق مکانی با رویکرد شهر شاد در شهر ارومیه، مؤلفه‌های مربوط به این متغیر (شهر شاد) در گویه‌های مختلف عملیاتی سازی شد. محیط کالبدی-فضایی مؤلفه‌های اصلی مؤثر بر حس تعلق مکانی که

شهر شاد را تقویت می‌نماید، شامل مؤلفه‌های هفتگانه میزان دسترسی شهروندان، وضعیت حمل‌ونقل شهری، وضعیت مسکن شهروندان، وضعیت دسترسی به فضاهای بازی و ورزش و فراغت و گردشگری، وضعیت تعلق مکانی و هویت مکان، زیباسازی بصری شهر، وضعیت عملکردی فضاهای شهری گردید. این هفت مؤلفه خود شامل سی‌ویک گویه «دسترسی به فضای باز شهری (میدان‌ها و خیابان‌ها)، دسترسی به اماکن فرهنگی و مذهبی، وضعیت دسترسی به محل‌های ملاقات مانند رستوران و کافه، دسترسی به موزه و آثار باستانی، میزان رضایتمندی از دسترسی به بازار و مراکز خرید، وضعیت پیاده‌مداری، وضعیت دوچرخه‌محوری، وضعیت کلی حمل‌ونقل عمومی، حجم و انضباط ترافیکی، میزان رضایت از اندازه و زیربنای واحد مسکونی، رضایت از کیفیت ساخت واحد مسکونی، رضایت از تعداد اتاق واحد مسکونی، دسترسی به پارک کودک و فضای بازی، دسترسی به زمین‌ها و سالن‌های ورزشی، دسترسی به پارک مجهز به وسایل ورزشی، مسافرت و گشتن به همراه خانواده و دوستان، برگزاری مراسم و جشن‌ها در فضای آزاد (جشن، نمایش خیابانی، اجرای موسیقی زنده و...)، میزان تمایل به ادامه سکونت در محل زندگی فعلی، رضایت کلی از سکونت در محل فعلی، حس افتخار و وابستگی عاطفی به سکونت در محل (حس تعلق)، توجه به ارزش‌ها، نمادها و اصول بومی در طراحی شهری برای ایجاد معنا و تقویت حس هویت شهروندان، وجود فضاهای خاطره‌انگیز (مانند موزه‌ها، سینما، تئاتر و...)، میزان رضایت از مبلمان شهری، وضعیت نقاشی دیواری، وضعیت نورپردازی شهری، وضعیت محیط شهری از نظر عاری بودن از آلودگی‌های بصری، وجود ساخت‌وسازهای همگون و متناسب، میزان زیبایی خیابان‌ها، میزان تنوع کاربری‌های اراضی شهری، میزان جذابیت و تنوع فضاها، میزان ماندگاری در خیابان و فضاهای عمومی» شدند که با توجه به محاسبات صورت گرفته و با در نظر گرفتن ضریب بار عاملی به‌دست‌آمده برای این گویه‌ها و نیز مؤلفه‌های هفتگانه مربوط به محیط کالبدی-فضایی، جمله عوامل نقش محیط کالبدی-فضایی و مؤلفه‌های سازنده این محیط را در ایجاد شهر شاد و افزایش حس تعلق مکانی مؤثر نشان داده و این مفهوم را تبیین می‌سازد.

محیط اقتصادی نیز از طریق دو مؤلفه اصلی «وضعیت درآمد شهروندان» و «وضعیت اشتغال شهروندان» موردبررسی قرار گرفت. این دو مؤلفه خود شامل یازده گویه «میزان رضایت از میزان درآمد، میزان قدرت خرید و تأمین نیازهای اولیه، میزان تناسب بین وضعیت درآمد و هزینه‌های زندگی (هزینه‌های مسکن، خوراک و...)، میزان احساس امنیت و نبود نگرانی برای تأمین هزینه‌های مربوط به بهداشت و سلامت، داشتن پس‌انداز برای تأمین نیازهای زندگی در آینده، میزان تعادل در توزیع ثروت و نبود شکاف طبقاتی در بین افراد جامعه و محل سکونت، میزان انعطاف‌پذیری اقتصاد شهر محل زندگی در برابر بحران‌ها و حوادث اقتصادی، وضعیت بیکاری و تورم در محل سکونت در چند سال اخیر، میزان رضایت از ثبات کاری، میزان امنیت شغلی، میزان رضایت از شغل خود» گردید. با توجه به محاسبات صورت گرفته و با در نظر گرفتن ضریب بار عاملی به‌دست‌آمده برای این گویه‌ها و نیز دو مؤلفه مربوط به محیط اقتصادی شهر ارومیه، جمله عوامل نقش محیط اقتصادی و مؤلفه‌های سازنده این محیط را در ایجاد شهر شاد و افزایش حس تعلق مکانی مؤثر نشان می‌دهد.

شرایط زیستی و زیست‌بوم شهر نیز از محیط‌های دیگر بود که از طریق دو مؤلفه اصلی «وضعیت فضای سبز و طبیعت در محل سکونت، بهداشت محیط» و از طریق هشت گویه «دسترسی به فضای سبز و طبیعت، وجود تعداد کافی پارک و فضای سبز، وجود چشم‌اندازهای طبیعی، دسترسی به آب و میزان کیفیت آن (آشامیدنی و مصارف دیگر)، کیفیت هوا، رضایت از محیط به دلیل عدم وجود آلودگی‌های صوتی، رضایت از بهداشت محیط و پاکیزگی آن، وضعیت جمع‌آوری زباله» موردسجش قرار گرفت. گرفتن ضریب بار عاملی محاسبه‌شده برای این گویه‌ها و نیز مؤلفه‌های دوگانه مربوط به شرایط زیستی و زیست‌بوم شهر ارومیه، جمله عوامل نقش شرایط زیستی و زیست‌بوم شهر و مؤلفه‌های سازنده این محیط را در

ایجاد شهر شاد و افزایش حس تعلق مکانی موثر نشان داده و این مفهوم را تبیین می‌سازد. محیط اجتماعی-رفتاری از طریق دو مؤلفه خود که عبارت بود از «وضعیت تعاملات اجتماعی میزان سرزندگی محل سکونت» و دوازده گویه و همچنین محیط‌های امنیتی (از طریق سه گویه ۱-میزان حس امنیت و نظارت اجتماعی ۲-میزان روشنایی محیط زندگی و تفریح در شب ۳-میزان نظارت انتظامی)، اداری-سیاسی (از طریق نه گویه) و درنهایت اعتقادی-روانشناختی (از طریق گویه‌های سه‌گانه خود که عبارت بود از «میزان فعالیت‌های مذهبی و معنوی (مانند نماز، دعا و...) توسط شهروندان، میزان ایمان به خدا و ناامید نشدن از رحمت الهی (صبر در هنگام مشکلات (در بین شهروندان، میزان خوش‌رویی و مدارا کردن با دیگران، میزان تمایل به شاد کردن دیگران توسط شهروندان از طریق کمک مالی به افراد فقیر و نیازمند، ایتم، هدیه دادن به دیگران، مسخره نکردن دیگران و ...)» با توجه به معناداری ضریب بار عاملی محاسبه‌شده برای این گویه‌ها و نیز مؤلفه‌های مختلف تأثیر این ابعاد و مؤلفه‌ها و گویه‌های مرتبط را در ایجاد شهر شاد و افزایش حس تعلق مکانی موثر نشان داده و این مفهوم را تبیین می‌سازد.

بحث

چنانکه بر طبق نظرسنجی صورت گرفته؛ اینکه در حال حاضر روند و رویکرد توسعه شهر ارومیه، به‌طور غالب "رویکرد اقتصادمحور؛ بدون توجه به اصالت فرهنگی و بافت اجتماعی محل صورت گرفته است؛ (بخشی از یافته‌های کشاورز و وفاپیان (۱۳۸۶) با عنوان بررسی عوامل تأثیرگذار بر میزان شادکامی و قنبری (۱۳۹۴) با عنوان «آسیب‌شناسی فضاهای شهری در شادی، اورکی و همکاران (۱۳۹۸) با عنوان «تحلیل فضایی عوامل مؤثر بر شهر شاد از نگاه شهروندان ۵۱ سال به بالای در شهر یزد»، میرزایی و زنگی‌آبادی (۱۳۹۹) با عنوان «تحلیل عوامل مؤثر بر تحقق‌پذیری شهر شاد و تبیین الگوی دستیابی به آن» و سجادیان و دامن باغ (۱۴۰۰) و همچنین رضاعلی و همکاران (۱۴۰۰) با عنوان «بررسی عوامل اثرگذار در ایجاد شهر شاد (نمونه موردی: شهر همدان)» هم نیز مؤید این نکته است؛ از بعد به خطر افتادن هویت شهر و عناصر فرهنگی شهر ارومیه؛ بدون توجه به مشارکت ساکنین در روند توسعه شهری و میزان رضایتمندی از ایجاد و امکانات موردنیاز و غیره مورد رضایت ساکنان نبوده ولی از بعد اقتصادی که بهره‌ناشی از بالا بردن ارزش زمین به‌واسطه ساخت‌وساز و واگذاری تراکم را به دنبال داشته مورد تأیید سازندگان بوده است؛ زیرا دیدگاه اقتصادمحور شهر را برای کالبد آن می‌خواهد نه برای شهروندان. به‌عبارتی دیگر از نظر شهروندان به‌ظاهر ساختمان‌ها تجدد یافته و نو می‌شوند؛ اما نشاط مناطق شهری از جهات مختلف نظیر آلودگی هوا، ترافیک و غیره دچار چالش می‌گردد. لذا شرط لازمه تحقق شهر شاد؛ ایجاد تسهیل‌گری و تعامل میان سازندگان؛ ساکنان مناطق شهری و مدیریت شهری از یک‌طرف و ایجاد تعامل بین الگوهای توسعه مدرن با الگوهای سنتی فرهنگ گرا و هویت محور، از طرف دیگر است تا بتواند شیوه‌های توسعه مدرن را با علقه‌های فرهنگی شهر ارومیه هماهنگ سازد. نتیجه این امر رسیدن به الگویی است که در آن نشاط شهری ارتقاء یافته، هویت تاریخی و فرهنگی شهر حفظ‌شده و سرمایه‌گذاری ناشی از توسعه شهر به بهره‌وری لازم دست می‌یابد.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به‌منظور بررسی عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد انجام گرفت. بر اساس یافته‌های تحقیق؛ بار عاملی نشان داد بیشترین مقدار بارهای عاملی در زیرشاخص‌های اقتصادی ($Ex=0/792$) و همچنین

زیرشاخص‌های اجتماعی-رفتاری ($Ex=0/778$) بوده و در نتیجه، شاخص‌های مربوط به محیط اقتصادی و محیط اجتماعی-رفتاری سهم بیشتری در تبیین میزان عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد در شهر ارومیه دارند. بر اساس اظهارات شهروندان شهر ارومیه، وضعیت درآمد شهروندان اعم از میزان رضایت آن‌ها از میزان درآمدشان، میزان قدرت خرید و تأمین نیازهای اولیه شهروندان، میزان تناسب بین وضعیت درآمد و هزینه‌های زندگی (هزینه‌های مسکن، خوراک و...) و نگرانی‌های مرتبط با تأمین هزینه‌های بهداشت و درمان شهروندان، داشتن پس‌انداز برای تأمین نیازهای زندگی در آینده، میزان تعادل در توزیع ثروت و نبودن شکاف طبقاتی در بین افراد جامعه و محل سکونت، میزان انعطاف‌پذیری اقتصاد شهر محل زندگی در برابر بحران‌ها و حوادث اقتصادی، وضعیت بیکاری و تورم در محل سکونت شهروندان در چند سال اخیر، همچنین عوامل مرتبط با وضعیت اشتغال شهروندان اعم از میزان رضایت از ثبات کاری، میزان امنیت شغلی، میزان رضایت از شغل خود تأثیر بسزایی در تحقق شهر شاد و افزایش حس تعلق مکانی آن‌ها دارد. همچنین محیط اجتماعی و رفتاری شهروندان و به عبارتی دیگر کنش‌های اجتماعی شهروندان، وضعیت تعاملات اجتماعی اعم از میزان ارتباط نزدیک و صمیمانه ساکنین با یکدیگر، میزان حمایت دوستان و خویشاوندان در هنگام مشکلات و نیاز به آن‌ها، میزان عضویت در گروه‌ها و تشکل‌های اجتماعی، میزان احساس آزادی و امنیت در فضاهای شهری در طی روز و شب، میزان احساس آزادی از نظر اجتماعی و فرهنگی در جامعه و شهر محل زندگی، میزان برابری اجتماعی در شهر و محل سکونت، میزان تعامل و همکاری بین ساکنین، میزان حضور در فضاهای عمومی، میزان فعالیت‌های فرهنگی مثل برگزاری جشن‌های مناسبتی و جشنواره‌ها، میزان سرزندگی محل سکونت اعم از امکان استفاده از فضا در ساعات مختلف شبانه‌روز، تنوع فعالیت‌ها و حجم فعالیت‌ها که معطوف بر عوامل اجتماعی می‌باشد در افزایش تعلق مکانی شهروندان و تحقق شهر شاد تأثیر قابل توجهی دارد. نتایج حاصل از کاربست تحلیل رگرسیونی برای بررسی میزان همبستگی بین متغیر وابسته (حس تعلق به مکان در شهر ارومیه) و متغیرهای مستقل (عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد) نشان داد که بیشترین مقدار عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با رویکرد شهر شاد با شاخص‌های اقتصادی-معیشتی ($R^2=0/662$)، اجتماعی-رفتاری ($R^2=0/659$) و کالبدی-فضایی ($R^2=0/654$) بود. با توجه به اینکه ضریب آماره R^2 به ترتیب برابر با $0/662$ ، $0/659$ و $0/654$ محاسبه گردید؛ لذا مشاهده گردید که همبستگی میان عوامل مؤثر بر حس تعلق به مکان با عوامل مؤثر در تحقق شهر شاد با شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی-رفتاری و کالبدی-فضایی بالاتر از حد متوسط، معنی‌دار و مثبت است. از این رهگذر استنتاج گردید که حس تعلق به مکان شهری در راستای تحقق شهر شاد در ارومیه، تحت تأثیر عوامل و مؤلفه‌های اقتصادی و ارتقای شرایط معیشتی شهروندان، همچنین مؤلفه‌ها و کنش‌های اجتماعی شهروندان و در نهایت، ارتقای کیفیت منظر و کالبد شهری قرار دارد. از این رهگذر، برنامه‌ریزی جهت توسعه کمی و کیفی در مؤلفه‌های اقتصادی-معیشتی، ساختار اجتماعی و همچنین مؤلفه‌های منظر و کالبدی مناطق مختلف شهر ارومیه موجبات تحقق شهر شاد را فراهم خواهد ساخت. خروجی محاسبات پژوهش حاضر مؤید این بود که ضریب R به دست آمده برای مؤلفه‌های اقتصادی-اجتماعی برابر با $0/81$ درصد است؛ فلذا، این دو مؤلفه کلی، مقدار $0/81$ درصد از تحقق شهر شاد در شهر ارومیه را پیش‌بینی و تبیین می‌کنند. پس‌از آن، شاخص‌های اعتقادی-روانی ($R^2=0/604$)، امنیتی ($R^2=0/501$)، اداری-سیاسی ($R^2=0/389$) و محیط‌زیست و زیست‌بوم ($R^2=0/341$) به ترتیب بیشترین همبستگی را با متغیر شهر شاد دارند.

نتایج مدل تحلیل رگرسیونی چند متغیره و تحلیل مسیر نیز نشان داد که حس تعلق به مکان با رویکرد تحقق شهر شاد، دارای همبستگی قابل توجهی با شاخص‌های اقتصادی ($R^2=0/536$) و اجتماعی ($R^2=0/502$) داشته و به عبارتی حس تعلق به مکان با رویکرد تحقق شهر شاد در ارومیه؛ وابستگی زیاد و معنی‌داری به وضعیت اقتصادی-معیشتی شهروندان و

نیز تحولات و توسعه مناسبات اجتماعی دارد.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

- اورکی، پریوش؛ رضایی، محمدرضا؛ مبارکی، محمد و اکبریان رونیزی، سعیدرضا. (۱۳۹۸). تحلیل فضایی عوامل مؤثر بر شهر شاد از نگاه شهروندان مطالعه موردی: شهر یزد. *مجله شهر پایدار*، ۲(۳)، ۱۹-۳۹. doi:10.22034/jsc.2019.189162.1038
- عنبری، موسی. (۱۳۹۲). ستایش‌های شادمانه الگوی موثر شاد زیستی مردمی در ایران. *مجله انسان‌شناسی*، ۱۱(۱۸)، ۱۰۱-۱۲۹. doi:10.17352096.1392.11.18.4.4
- رضاعلی، منصور؛ نظری، ولی‌الله؛ غلامی، محمد و صمدیان، مریم. (۱۴۰۰). بررسی عوامل اثرگذار در ایجاد شهر شاد. نمونه موردی: شهر همدان. *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، ۱۱(۳۹)، ۱۶۷-۱۸۲. doi:10.30488/gps.2020.208509.3135
- طباطبایان، مریم؛ تمنایی، مینا. (۱۳۹۲). نقش محیط‌های ساخته‌شده در سلامت روان. *مجله معماری و شهرسازی آرمان‌شهر*، ۶(۱۱)، ۱۰۹-۱۰۱
- کشاوری، امیر و وفاییان، محبوبه. (۱۳۸۶). بررسی عوامل تأثیرگذار بر میزان شادکامی. *مجله اندیشه و رفتار در روانشناسی بالینی (اندیشه و رفتار)*، ۲(۵)، ۵۱-۶۲.
- محمدی دلبنده، سئودا؛ ثقفی اصل، آرش؛ ستارزاده، داریوش؛ فرامرزی اصل، مهسا. (۱۳۹۹). ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر میزان شادی شهروندان در فضاهای عمومی شهر تبریز. *مجله شهر پایدار*، ۳(۳)، ۱۱۵-۱۳۲. doi:10.22034/jsc.2020.235573.1260
- موسی زاده، علی و محمدی، مریم. (۱۳۹۷). بازشناسی عوامل مؤثر بر ارتقاء کیفیت شادمانی در فضای شهری با بهره‌گیری از اصول رویکرد شهر شاد نمونه موردی: خیابان چهارباغ عباسی اصفهان. *مجله برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۱۰(۳۷)، ۱-۲۵. doi:10.22054/qjssd.2018.9895
- هزارجریبی، جعفر و سجاده، مرادی. (۱۳۹۶). درک شهروندان از معانی و تعاریف شادکامی (پژوهشی کیفی در استان ایلام). *برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۸(۳۳)، ۷۷-۱۳۴. doi:10.22054/qjssd.2017.8705

References

- Allan, Mac. (2015). Happy City Workshop, Canada, Vancouver. Accessible at: <https://thehappycity.com/project/happy-city-workshop-with-the-centre-for-civic-governance>.
- Anbari, M., (2012). Happy praises of the effective model of people's happiness in Iran, *Journal of Anthropology*, 11(18), 101-129. doi: 20.1001.1.17352096.1392.11.18.4.4 [In Persian].
- Argyle, M., & Lu, L. (2001). *The psychology of happiness*. London:Rutledge.
- Becky P. Y. L. (2021). Walking towards a happy city. *Journal of Transport Geography*, 93, 256-271.
- Dimitris, B. (2013) What makes a 'happy city'?. *Cities*, 32, S39-S50.
- Glatzer, W.(2000). Happiness: Classic theory in the light of current research. *Journal of Happiness Studies*, 1, 501-511.
- Hazarjaribi, J., & Moradi, S. (2016). Citizens' understanding of the meanings and definitions of happiness (qualitative research in Ilam province). *Welfare Planning and Social Development*, 8 (33), 134-77. doi:10.22054/qjssd.2017.8705 [In Persian].
- Keshavarz, A., & Vafaiyan, M. (2016). Investigating factors influencing the level of happiness in thought and behavior in clinical psychology (thought and behavior). *Journal of Applied Psychology*, 5, 51-62. [In Persian].
- Lyubomirsky, S., Sheldon, M.K. & Schkade, D. (2005). "pursuing happiness: The architecture of

- sustainable change". *Review of general psychology*, 9(2), 11-131.
- Mohammadi Delband, S., Thaghafi Asl, A., Sattarzadeh, D., & Faramarezi Asal, M. (2021) evaluation of the factors affecting the level of happiness of citizens in the public spaces of Tabriz city. *Journal of Sustainable city*, 3 (3), 115-132. doi:10.22034/jsc.2020.235573.1260 [In Persian].
- Montgomery, Ch. (2013). *happy city: transforming our lives through urban design*. Farrar, Straus and Giroux; Reprint edition, 368 p.
- Mousazadeh, A., & Mohammadi, M. (2017). Recognizing the effective factors on improving the quality of happiness in the urban space by using the principles of the happy city approach, case example: Chaharbagh Abbasi Street, Isfahan. *Social Development and Welfare Planning Quarterly*, 37, 1-25. [In Persian].
- Oraki, P., Rezaei, M. R., Mobaraki, M., & Akbarian Runizi, S. (2020) Spatial analysis of factors affecting the city of Shad from the perspective of citizens, a case study: Yazd city. *Journal of Sustainable city*, 2 (3), 19-39. doi:10.22034/jsc.2019.189162.1038 [In Persian].
- Reza Ali, M., Nazari, W. E., Gholami, M., & Samadian, M. (2021). Investigating the effective factors in creating a happy city. Case example: Hamadan city. *Geographical planning of space quarterly journal*, 11 (39), 167-182. doi:10.30488/gps.2020.208509.3135 [In Persian].
- Safarinia, M., Amari, H., & Beheshti Moghadam, E. (2012). *Psychology of the city*. first edition, Tehran: Avai Noor Publishing House. [In Persian].
- Tabatabaiyan, M., & Tamnai, M. (2012). The role of built environments in mental health. *Armanshahr Architecture and Urbanism Journal*, 11, 101-109. [In Persian].
- Veenhoven, R. (1988). The utility of happiness. *Social Indicators Research*, 20, 254-333.
- Zhu, H., Liyin, Sh., & Yitian, R. (2022). How can smart city shape a happier life? The mechanism for developing a Happiness Driven Smart City. *Sustainable Cities and Society*, 80, 136-151.

